

*Les **hores extraordinàries**
treballades a Catalunya **2017***

*Les **hores extraordinàries**
treballades a Catalunya **2017***

Elaboració: Romina Garcia (Secretaria de Treball i Economia de CCOO de Catalunya)

Maquetació: Miquel de Toro

Col·laboració: Antònia Pascual (Secretaria de Treball i Economia de CCOO de Catalunya), Luis Zarapuz (Gabinete Económico de CCOO)

Amb el suport de la Secretaria d'Acció Sindical de CCOO de Catalunya

Índex

1. Introducció	6
2. Hores extraordinàries treballades: Qui les realitza?	9
3. Hores extraordinàries no pagades: Qui les realitza?	20
Intensitat de les hores extraordinàries no pagades	27
4. Hores extraordinàries pagades: Qui les realitza?	31
Intensitat de les hores extraordinàries pagades	39
5. Resum executiu	43
6. Conclusions	51
7. Annexes	57

1. Introducció

El present informe vol analitzar i fer visible com s'han utilitzat les hores extraordinàries treballades en els anys de la crisi fins a 2017, període de recuperació insuficient i precària del mercat de treball pel que fa als llocs de treball creats i a les condicions laborals.

En aquests darrers anys a Catalunya, s'ha mantingut una taxa d'atur força elevada, malgrat la reducció de la xifra de persones sense feina. La precarietat de les ocupacions creades, eventuais i parcials majoritàriament han configurat un context en el que la figura de treballador i treballadora pobra ha agafat rellevància ja que tenir una feina remunerada avui dia no és garantia de tenir un treball digne i de qualitat ni un salari suficient.

Abordar la qüestió de les hores extraordinàries té rellevància per poder-les quantificar, per analitzar l'impacte en els llocs de treball i per saber en quines condicions es realitzen, entre altres. Però també és important analitzar aquelles hores extres que no s'han retribuït ni en temps ni en salari per l'impacte que aquesta realitat pot suposar en quant a la manca de cotitzacions per part de les empreses i les seves repercussions en les prestacions d'atur i les pensions.

Les dades emprades per dur a terme aquest informe provenen de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) concretament dels segons trimestres dels anys 2008, 2013 i 2017. Hem analitzat en concret el segon

trimestre de cada any perquè estadísticament és el trimestre més fiable ja que és el més resistent als possibles efectes conjunturals. Tot i analitzar les dades referents a Catalunya, també hem volgut parlar d'atenció al cas de la província de Barcelona, demarcació on es concentra la major part de població treballadora del país.

L'anàlisi s'ha centrat en les hores extres globals, les hores extres pagades i les no pagades pel conjunt de la població assalariada catalana. Tota aquesta informació s'ha treballat desagregada per sexes, per tipus de contracte, tipus de jornada, sectors d'activitat, àmbit públic i privat i províncies, entre altres. Això ens ha permès conèixer quin tipus de persona treballadora realitza hores extres, si aquestes hores són retribuïdes o no, on es localitzen i en quina intensitat recauen sobre les persones assalariades.

Tal i com defineix la Organització Internacional del Treball (OIT) el treball decent és aquell que implica oportunitats de treball productiu que proporciona uns ingressos justos, seguretat en el lloc de treball i protecció social per a les famílies. És per això que quantificar el treball extraordinari, compensat o no compensat, és necessari tant per conèixer una cara més de la precarietat laboral com per emprendre mesures per tal de combatre'l i afavorir la creació i la consolidació d'ocupació fins ara certament invisible.

Davant la realitat que mostra aquest document i que afecta a una part de la població assalariada, volem posar de manifest la necessitat de combatre la desigualtat i la

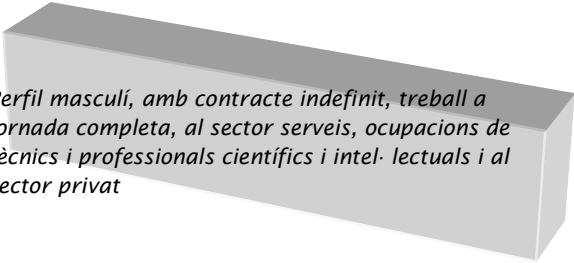
discriminació creixent que hi ha al nostre mercat de treball. La discrecionalitat, entesa com el fet de tenir a disposició a les persones treballadores en tot moment per part de l'empresariat, s'evidencia com una realitat que lliga al treballador i a la treballadora, molt sovint, en contra de la seva voluntat, empobrint encara més les condicions de treball i dificultant aspectes tan importants com és la conciliació laboral, personal i familiar.

Si és cert que ens trobem en una fase de recuperació - encara que lenta i inestable- aquesta hauria de ser sòlida en termes d'ocupació i anar acompanyada d'acords que lluitin contra la precarietat laboral.

Així doncs, creiem que la regulació de les hores extres en el marc dels convenis col·lectius és clau per evitar un ús excessiu de les mateixes i prevenir l'explotació laboral que comporta el fet que no siguin retribuïdes ni compensades amb temps de descans. I combatre aquesta situació és urgent perquè és un evident signe de frau en la contractació ja que les hores extraordinàries no pagades no es tradueixen en cotitzacions a la Seguretat Social ni en creació de llocs de treball.

2. Hores extres treballades: qui les realitza?

Perfil masculí, amb contracte indefinit, treball a jornada completa, al sector serveis, ocupacions de tècnics i professionals científics i intel·lectuals i al sector privat

Segons l'Enquesta de Població Activa pel 2n trimestre de 2017, del total de 2.742.249 persones assalariades, 72.259 van declarar haver fet hores extraordinàries (un 2,7% del total). Aquestes persones van realitzar 731.277 hores extres setmanals, xifra que suposa una mitjana de 10,1 hores extres setmanals per persona.

Si tenim en compte l'evolució entre 2008, 2013 i 2017 es pot veure com la xifra de persones assalariades que van realitzar hores extres s'ha anat reduint. Entre 2008 i 2013 es van comptabilitzar 67.408 persones menys que van realitzar hores extres, aquesta xifra va suposar un 42,6% de reducció. I entre 2013 i 2017 la tendència també negativa, va ser de 17.799 persones assalariades menys i un 16,9% de decreixement.

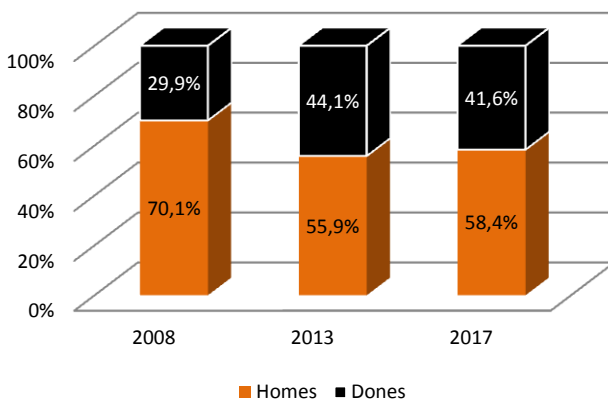
És destacable que malgrat la reducció de persones assalariades que van declarar haver fet hores extres entre 2008 i 2017, el 2008 la mitjana d'hores extres setmanals fos de 7,4 hores per persona assalariada, quasi 3 hores

menys de mitjana que el 2017. És a dir, que en aquest període s'ha reduït la població que realitza hores extres i el nombre total d'hores extres treballades, però la intensitat de les hores extres és major ja que recauen més hores extres en menys persones assalariades.

Contemplant el total de persones assalariades que van declarar haver fet hores extraordinàries com l'univers que ocupa la major part d'aquest informe, hem desagregat les dades per sexes, tipus de contracte, tipus de jornada, grans sectors d'activitat, àmbit públic/privat, ocupacions i províncies, per tal de conèixer el perfil de persona assalariada que realitza hores extraordinàries.

Gràfic 1.

Persones assalariades i hores extraordinàries per sexes

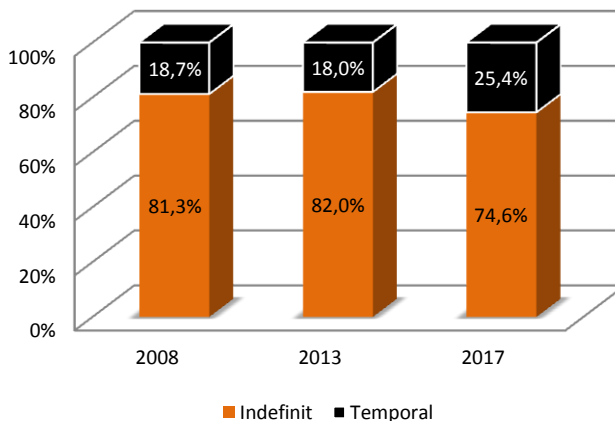
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

De la població assalariada que va declarar haver fet hores extres, el 58,4% eren homes i el 41,6% eren dones pel 2n

trimestre de 2017. En comparació el 2008, ha augmentat el pes relatiu del nombre de dones assalariades que van declarar haver fet hores extres.

Gràfic 2.

Persones assalariades i hores extraordinàries per tipus de contracte

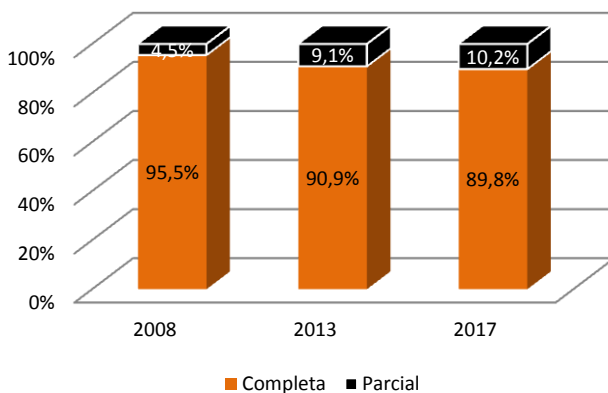

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

El 74,6% del total de població assalariada que va declarar haver fet hores extres tenia un contracte indefinit, mentre que un 25,4% tenia un contracte temporal. Des de 2008, la població assalariada amb contracte temporal que va declarar fer hores extres ha augmentat el seu pes relatiu, i aquest fet s'explica pel fet que la seva variació decreixent ha sigut menys intensa que la de la població assalariada amb contracte indefinit.

Gràfic 3.

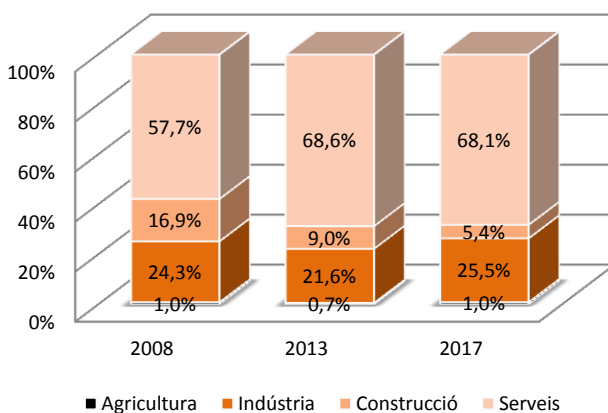
Persones assalariades i hores extraordinàries per tipus de jornada

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Gràfic 4.

Persones assalariades i hores extraordinàries per grans sectors d'activitat

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

De la població assalariada que va declarar haver fet hores extres, el 89,8% treballava a jornada completa i un 10,2% a jornada parcial. Cal especificar que les persones assalariades que treballen a jornada parcial, donat el fet que tenen una regulació especial pel que fa a la realització d'hores complementàries, quan declaren haver realitzar hores extraordinàries poden haver inclòs les hores complementàries, hores que es paguen com a salari normal i no com a hora extraordinària.

Per grans sectors d'activitat, un 68,1% de personal assalariat que va treballar hores extres el 2n trimestre de 2017 provenia del sector serveis, un 25,5% de la indústria, el 5,4% de la construcció i l'1% de l'agricultura. El sector terciari és el sector que ha incrementat més significativament el pes de persones assalariades que declaren treballar hores extres des de 2008.

Taula 1.

Persones assalariades i hores extraordinàries per subsectors d'activitat 2017

	p. assalariades que han fet hores extres	Total p. assalariades	% p. assalariades que han fet hores extres
Indústria manufacturera	17.665	499.539	24,2
Comerç al major i al detall; reparació de vehicles de motor i motocicletes	9.388	387.044	12,9
Educació	7.656	214.993	10,5
Resta sectors	38.249	1.640.670	52,4
Total	72.958	2.742.246	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Pel 2n trimestre de 2017, la distribució de persones assalariades per subsectors d'activitat, situa a la indústria manufacturera com el subsector que aglutina més persones assalariades que van declarar haver fet hores extres, concretament un 24,2% del total. El comerç al major i al detall juntament amb la reparació de vehicles a motor concentren un 12,9% del total de persones assalariades que declaren haver treballat hores extres i el subsector de l'educació engloba un 10,5% del total. En aquests tres subsectors es troba quasi la meitat de la població assalariada que ha declarat fer hores extraordinàries. La resta de subsectors aglutinen el 52,4% restant, però no tenen suficient pes mostral per poder-los analitzar individualment.

Taula 2.

Persones assalariades i hores extraordinàries per ocupacions 2013-2017

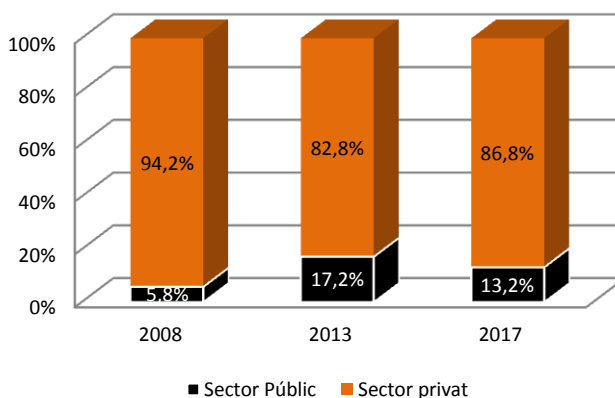
	(N)		(%)	
	2013	2017	2013	2017
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	26.854	18.325	29,6	25,1
Tècnics, professionals de recolzament	11.266	9.602	12,4	13,2
Persones empleades contables, administratives i altres empleats oficines	8.573	5.974	9,4	8,2
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	10.802	13.144	11,9	18,0
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció	8.272	10.020	9,1	13,7
Operadors instal·lacions i maquinària i muntador	6.481	6.811	7,1	9,3
Ocupacions elementals	9.271	7.474	10,2	10,2
Resta ocupacions	9.240	1.610	10,2	2,2
Total	90.759	72.960	100,0	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi per ocupacions, que per limitacions de l'Enquesta de Població Activa només s'han analitzat els anys 2013 i 2017, evidencia que la realització d'hores extres recau sobretot en el col·lectiu de tècnics i professionals científics i intel·lectuals, tant en 2013 (29,6% del total) com en 2017 (25,1% del total). El 2013, també declarava treballar hores extres una xifra important del col·lectiu de tècnics i professionals de recolzament (12,4%) i les persones treballadores dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors (11,9%). El 2017 però, el pes relatiu més destacat després del personal de tècnics i professionals científics i intel·lectuals, és el cas de les persones treballadores dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors amb un 18% del total.

Gràfic 5.

Persones assalariades i hores extraordinàries per àmbit

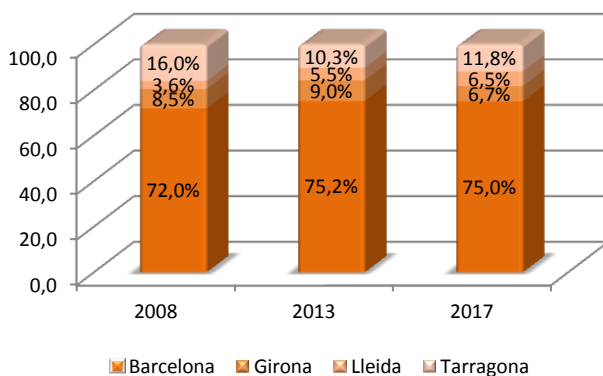

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La població assalariada que va declarar treballar hores extres es concentrava en el sector privat en un 86,8% dels casos el 2n trimestre de 2017 i en un 13,2% dels casos en el sector públic. L'any 2008 aquesta proporció era ben diferent ja que del total de persones assalariades que declaraven haver fet hores extres, només el 5,8% es trobava en el sector públic. En xifres absolutes però, l'increment de persones assalariades que van fer hores extres al sector públic entre 2008 i 2017 va ser, només, d'unes 500 persones.

Gràfic 6.

Persones assalariades i hores extraordinàries per províncies

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La població assalariada que va treballar hores extres analitzada per demarcacions, se situa en un 75% a la província de Barcelona, un 11,8% a Tarragona, un 6,7% a Girona i un 6,5% a la demarcació de Lleida. La variació entre 2008 i 2017 és negativa per a totes les províncies,

sent Tarragona la que presenta la reducció més significativa.

Taula 3.

Evolució persones assalariades i hores extraordinàries 2008-2017

	2008	2013	2017
Total persones assalariades	3.047.362	2.452.842	2.742.249
P. assalariada hores pagades	103.230	40.308	40.077
P. assalariada hores no pagades	57.852	51.558	36.924

Variació (N)	2008-2013	2008-2017
Total persones assalariades	-594.520	-305.113
P. assalariades hores pagades	-62.922	-63.153
P. assalariades hores no pagades	-6.294	-20.928

Variació (%)	2008-2013	2008-2017
Total persones assalariades	-19,5	-10,0
P. assalariades hores pagades	-61,0	-61,2
P. assalariades hores no pagades	-10,9	-36,2

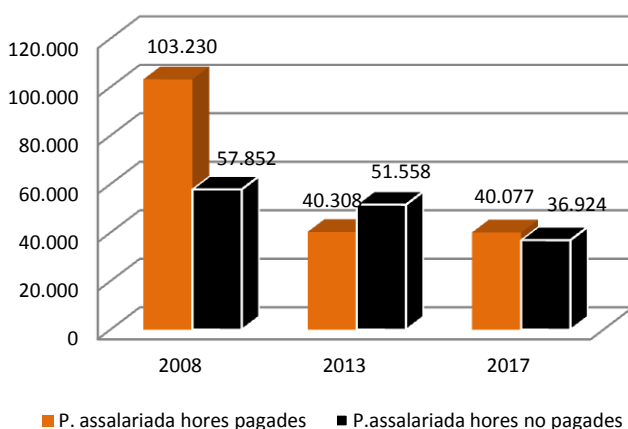
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

El 2n trimestre de 2017 del total de persones assalariades que van declarar haver fet hores extres, un 54,9% del total va afirmar haver fet hores extres pagades, sumant un total de 40.077 persones, mentre que un 50,6% va afirmar haver fet hores extres no pagades, és a dir, hores treballades no recompensades ni econòmicament ni en temps per la seva realització. En aquesta situació es van trobar 36.924 persones assalariades.

Cal mencionar que entorn a 4.700 persones assalariades van declarar haver fet hores extres pagades i no pagades a la vegada. El fet que l'Enquesta de població activa tracti les dues opcions com a respostes no excloents, ens ha permès fer l'anàlisi de manera independent.

Gràfic 7.

Persones assalariades i hores extraordinàries pagades i no pagades

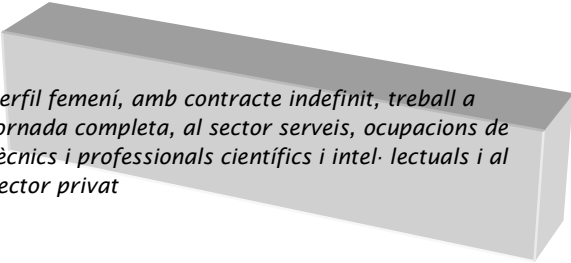
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Si comparem la caiguda de la població assalariada entre 2008 i 2017 (-10%) amb la reducció de persones assalariades que declaren haver realitzat hores extres pagades (-61,2%) i no pagades (-36,2%), es pot veure com el comportament de la població assalariada que ha realitzat hores extres pagades respon més a una comportament conjuntural del mercat de treball, lligat al

cicle econòmic, amb una caiguda més accentuada, mentre que l'evolució de les persones assalariades que han realitzat hores extres no pagades, malgrat també ser decreixent, s'ha mostrat menys vulnerable al període de crisi.

Com s'ha vist, el cas de les hores extres no pagades respon a un comportament més estructural, permanent i menys fluctuant per la recessió econòmica que el cas de les hores extres pagades. Si es té en compte l'evolució entre 2008 i 2013, es pot veure com la reducció de les persones assalariades que van declarar realitzar hores extres pagades (-61%) va ser molt superior a la reducció de les que van declarar fer hores extres no pagades (-10,9%).

3. Hores extraordinàries no pagades: qui les realitza?

Perfil femení, amb contracte indefinit, treball a jornada completa, al sector serveis, ocupacions de tècnics i professionals científics i intel·lectuals i al sector privat

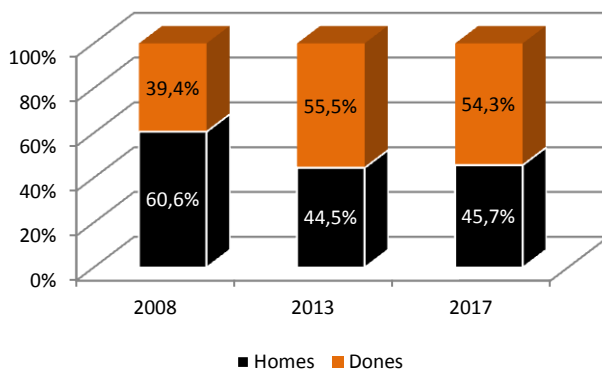
Les hores extraordinàries no pagades enteses, segons la metodologia de l'Enquesta de població activa, com aquelles hores extres treballades que no han rebut cap tipus de compensació econòmica ni compensació horària per a la seva realització, van sumar un total de 281.504 hores setmanals, el 2n trimestre de 2017. Aquestes hores extres van ser realitzades per 36.925 persones assalariades. Això significa una **mitjana de 7,6 hores extres setmanals** no pagades per persona assalariada que havia declarat haver-ne fet. Aquest treball no remunerat ni en temps ni diners es podria traduir en **7.037 llocs de treball estalviats a jornada completa**.

Si tenim en compte l'evolució respecte el 2008, es pot veure com fa nou anys es van realitzar més hores extres no pagades que actualment, concretament 168.600 hores setmanals més. Tot i així és rellevant veure sobre qui ha recaigut aquesta forma d'explotació laboral en aquest període de temps ja que, tot i la tendència a disminuir, és

una característica més que defineix la precarietat laboral del mercat de treball català.

Gràfic 8.

Persones assalariades i hores extraordinàries no pagades per sexes

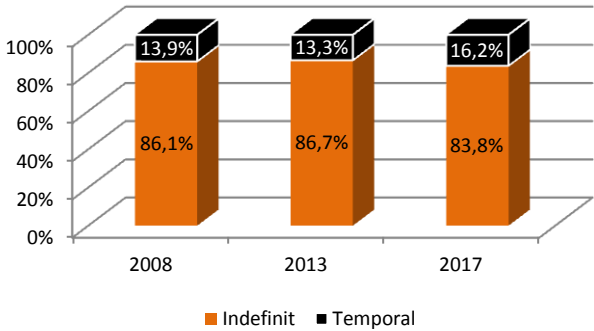
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Si bé el 2n trimestre de 2008 la majoria de persones assalariades que declaraven treballar hores extres no pagades eren homes (60,6%), el 2n trimestre de 2017 són les dones les qui majoritàriament declaren treballar hores extres no pagades (54,3%).

En relació al tipus de contracte, el 2n trimestre de 2017 del total de persones assalariades que declaraven haver treballat hores extres no pagades un 83,8% treballaven amb un contracte indefinit i un 16,2% temporal. El 2008 la proporció de persones amb contracte indefinit amb aquesta casuística ascendia a un 86,1%. Així doncs, en tot el període analitzat es constata que qui ha treballat hores

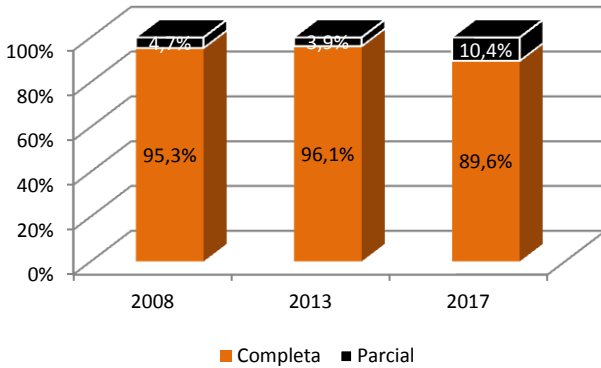
extres no pagades ha estat, sobretot, personal assalariat amb contracte estable.

Gràfic 9.
Persones assalariades i hores extraordinàries no pagades per tipus de contracte

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Gràfic 10.
Persones assalariades i hores extraordinàries no pagades per tipus de jornada

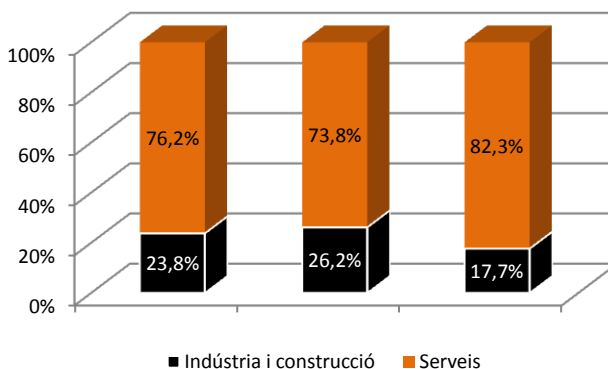

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Respecte el tipus de jornada, el pes de les hores extres no pagades durant el 2n trimestre de 2017, recau en gran mesura en les persones que treballen a jornada completa (89,6% del total) fent que aquesta forma d'exploació laboral comporti, inevitablement, un allargament de la jornada de treball.

Gràfic 11.

Persones assalariades i hores extraordinàries no pagades per grans sectors d'activitat

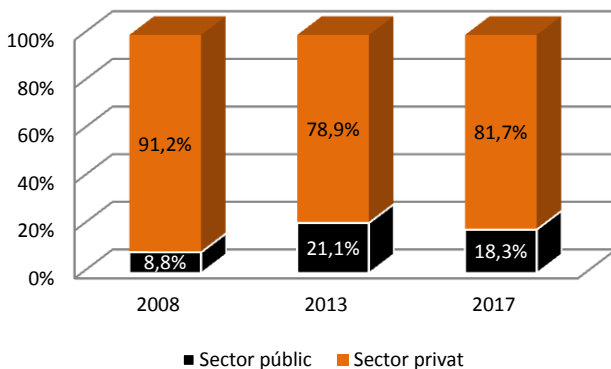

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Per grans sectors d'activitat, el sector serveis és el que concentra més població assalariada que declara haver treballat hores extres no pagades, exactament un 82,2% del total pel 2n trimestre de 2017. El 17,8% restant es reparteix entre els sectors industrial i de la construcció, ja que al sector de l'agricultura no s'hi troba població assalariada que hagi declarat haver fet hores extres no pagades.

Gràfic 12.

Persones assalariades i hores extraordinàries no pagades per àmbit

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Les persones assalariades que van declarar haver fet hores extres no pagades el 2n trimestre de 2017 es concentraven en gran part en el sector privat (81,7%), la resta (18,3%) treballava al sector públic. El 2008, la proporció entre sectors era diferent ja que en aquest cas un 8,8% de la població provenia del sector públic i un 91,2% del privat. La política de retallades i de no reposició de personal públic podria explicar aquest augment del temps de treball no remunerat, inadmissible a cap empresa i menys a l'Administració Pública.

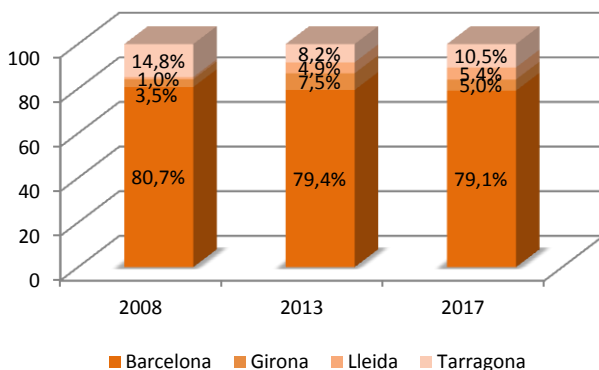
El 2n trimestre de 2017, la major concentració de persones assalariades que van declarar fer hores extres no pagades es trobava a la província de Barcelona, concretament el 79,1% del total. La següent demarcació que va concentrar

més població assalariada va ser Tarragona amb un 10,5% del total.

Gràfic 13.

Persones assalariades i hores extraordinàries no pagades per províncies

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Taula 4.

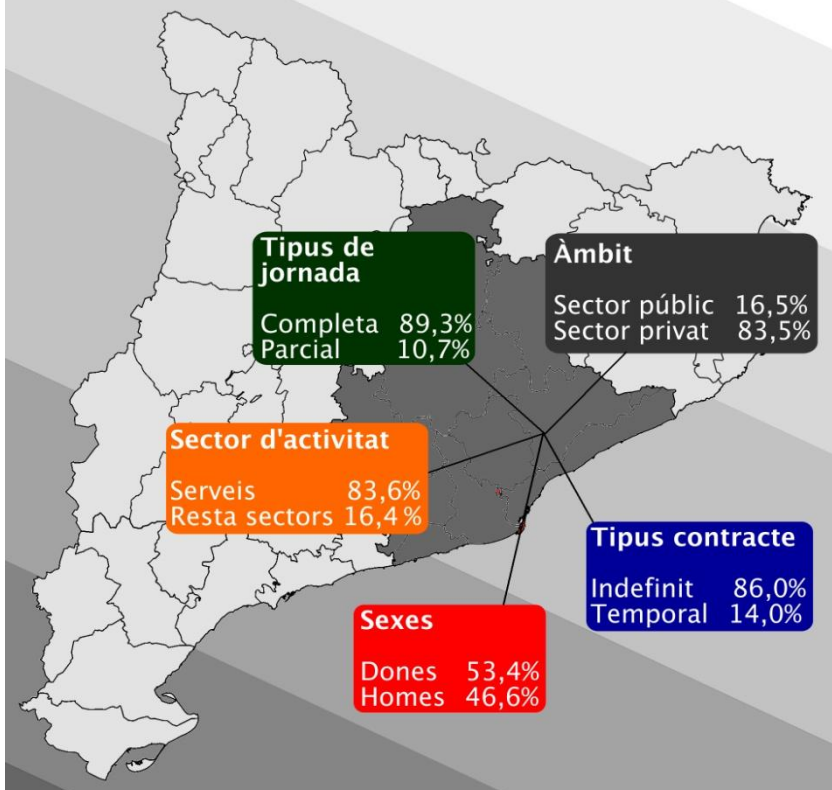
% persones assalariades i hores extraordinàries no pagades per ocupacions 2017

Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	42,5
Tècnics, professionals de recolzament	23,4
Resta ocupacions	34,1
Total	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Hores extres no pagades

Dades sobre la província de Barcelona

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi per ocupacions permet veure com la majoria de persones assalariades que declaren haver fet hores extres no pagades realitzen ocupacions d'alta qualificació i no ocupacions precàries i de baixa qualificació com podria semblar a priori. Gairebé el 66% del total de persones assalariades que es troba en aquesta situació, realitza ocupacions com a personal tècnic, professional, científic i

intel·lectual (42,5%) i com a personal tècnic i professionals de recolzament (23,4%).

L'anàlisi sobre la província de Barcelona permet conèixer que el 75% de les persones assalariades que van declarar haver fet hores extraordinàries es trobaven a la província de Barcelona sent un total de 54.725 persones. Concretament, aquestes persones van declarar haver fet 560.071 hores extres setmanals, el que es tradueix en una mitjana de 10,2 hores extres setmanals per persona assalariada. Aquesta informació permet detectar que s'han estalviat uns 14.000 llocs de treball a jornada completa. I també cal destacar que entorn a 3.500 persones assalariades van simultaniejar les hores extres pagades i les no pagades en aquesta demarcació.

El mapa recull un resum de les dades més rellevants sobre les hores extres no pagades que s'han declarat a la província de Barcelona el 2n trimestre de 2017. En aquest sentit és rellevant comentar que les hores extres no pagades recauen sobretot sobre les dones assalariades, sobre les persones assalariades que tenen un contracte indefinit, que treballen a jornada completa, en el sector privat i al sector serveis. Aquest perfil és el que també s'ha detectat pel conjunt de Catalunya.

Intensitat de les hores extraordinàries no pagades

L'anàlisi de les hores extres no pagades en relació a la població assalariada total permet identificar on hi ha una

major intensitat d'aquesta forma d'explotació laboral així com la seva evolució entre els anys 2008 i 2017.

En aquest cas hem analitzat la intensitat de les hores extres per grans sectors d'activitat i ocupacions de les persones assalariades i això ha permès comprovar que, pel 2n trimestre de 2017, el 78,1% del total d'hores extres no pagades s'ha realitzat al sector serveis i el 48,6% del total d'hores extres no pagades s'ha realitzat pel col·lectiu de personal tècnic i professionals científics i intel·lectuals.

Taula 5.

Intensitat hores extres no pagades per grans sectors (hores)

	2008	2013	2017
Agricultura	-	-	-
Indústria	0,08	0,13	0,09
Construcció	0,10	-	
Serveis	0,18	0,14	0,11
Mitjana	0,15	0,14	0,10

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En general, l'hora extra no pagada per persona assalariada ha tendit a reduir-se des de 2008. Si bé el 2008 hi havia un promig de 0,15 hores extres no pagades a la setmana, el 2017 el promig és de 0,10 hores extres no pagades a la setmana per persona assalariada.

L'anàlisi per sectors deixa veure com la intensitat és ben diferent entre ells. El 2008 el sector serveis presentava un promig de 0,18 hores extres no pagades entre la població

assalariada d'aquest sector, mentre que al sector industrial es feia una mitjana de 0,08 hores extres no pagades a la setmana, evidenciant una intensitat inferior. La construcció era el sector amb la intensitat més baixa, de 0,10 hores extres no pagades setmanals per persona assalariada.

El 2013, lluny de reduir-se la intensitat, aquesta es va mantenir similar amb una mitjana global de 0,14 hores extres, sent només el cas de la indústria lleugerament inferior amb 0,13 hores extres setmanals no pagades. El sector de la construcció no mostra resultats representatius i per això no s'han tingut en compte.

El 2017 s'ha comprovat com la intensitat ha minvat i sectors com la indústria i la construcció que no ofereixen resultats significatius per si sols, analitzats conjuntament indiquen un promig de 0,09 hores extres no pagades setmanals per persona assalariada. El cas dels serveis indica una mitjana de 0,11 hores extres no pagades setmanals per persona assalariada, tenint en compte que pel conjunt de població assalariada la mitjana d' hores extres no pagades era de 0,10 hores.

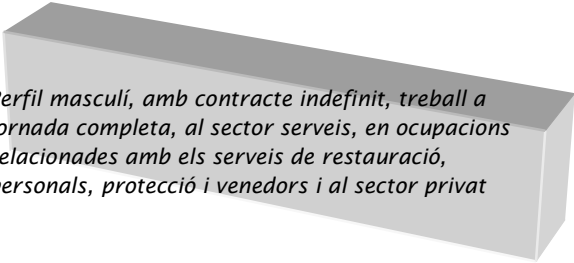
Taula 6.
Intensitat hores extres no pagades per ocupacions 2017 (hores)

Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	0,27
Tècnics, professionals de recolzament	0,23
Resta ocupacions	0,04
Mitjana	0,10

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La intensitat d'hores extres no pagades per ocupacions, que en aquest cas només hem analitzat per l'any 2017 pel trencament de sèrie de l'Enquesta de Població Activa, mostra que qui assumeix un major nombre d'hores extres no pagades per persona assalariada són els tècnics i professionals científics i intel·lectuals (0,27 hores) i també el col·lectiu de tècnics i professionals de recolzament (0,23 hores). En ambdós col·lectius s'assumeix una intensitat d'hores extres no pagades molt superior a la mitjana global que és de 0,10 hores extres no pagades. La resta d'ocupacions, amb escassa representativitat per si soles, presenten una intensitat molt més moderada, d'un promig de 0,04 hores extres no pagades per persona assalariada.

4. Hores extraordinàries pagades: qui les realitza?

Perfil masculí, amb contracte indefinit, treball a jornada completa, al sector serveis, en ocupacions relacionades amb els serveis de restauració, personals, protecció i venedors i al sector privat

Les hores extres pagades suposen, el 2n trimestre de 2017, el 54,9% del total d'hores extres treballades i es comptabilitzen en 449.772 hores setmanals.

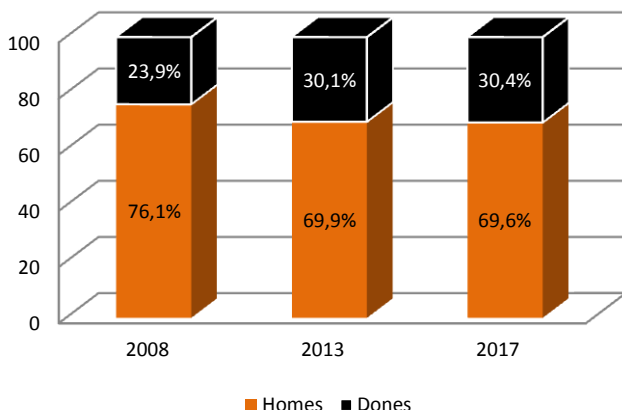
Aquesta quantitat d'hores extres va ser realitzada per 40.077 persones assalariades. Això significa una **mitjana d'11,2 hores extres setmanals** pagades per persona assalariada que havia declarat fer-ne. Aquest treball realitzat en temps extraordinari, tot i que remunerat, va suposar la feina d'**11.244 llocs de treball a jornada completa** (càlcul realitzat sobre jornada de 40 hores setmanals).

Si tenim en compte l'evolució respecte el 2008, es pot veure com fa nou anys es van realitzar més hores extres pagades que actualment, concretament 264.813 hores extres setmanals més. Tot i així, és rellevant veure sobre qui recauen les hores extres pagades, que tot i ser remunerades, evidencien certes deficiències en

l'organització del treball. A més, cal tenir present que en moltes ocasions, la realització d'hores extraordinàries no es fa de manera voluntària per la persona treballadora.

Gràfic 14.

Persones assalariades i hores extraordinàries pagades per sexes

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

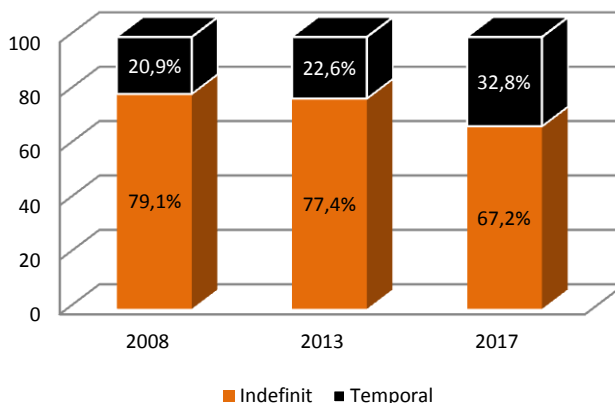
Des de 2008, del total de població assalariada que va declarar haver treballat hores extres remunerades, la gran majoria eren homes tot i que la tendència ha estat de reduir la proporció d'aquests. El 2008 un 76,1% d'homes assalariats declaraven haver treballat hores extres pagades front a un 23,9% de dones. El 2n trimestre de 2017, la proporció és d'un 69,6% d'homes i un 30,4% de dones. El pes de les dones en el cas de les hores pagades és molt menor al que presenten en les hores no pagades, és a dir

que suporten major precarietat i explotació laboral que els homes.

Gràfic 15.

Persones assalariades i hores extraordinàries pagades per tipus de contracte

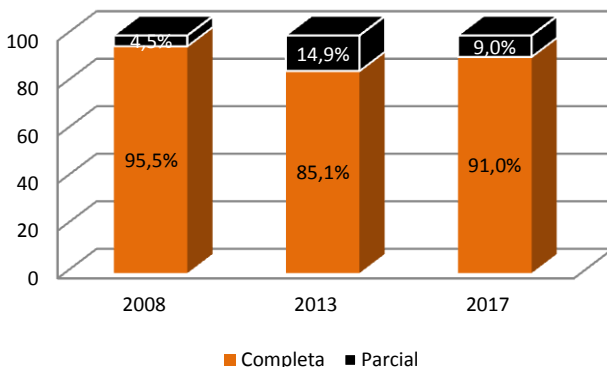

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Per tipus de contracte, pel 2n trimestre de 2017 es pot veure com la majoria de persones assalariades que van declarar haver treballat hores extres pagades tenien en un 67,2% dels casos, un contracte estable. Això vol dir que el 32,8% restant treballava sota un contracte temporal. Des de 2008 sempre ha sigut majoritària la proporció de persones assalariades que declaren treballar hores extres pagades amb contracte indefinit, tot i que la tendència entre 2008 i 2017 ha estat de reduir-se.

Gràfic 16.

Persones assalariades i hores extraordinàries pagades per tipus de jornada

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En el cas del tipus de jornada, pel 2n trimestre de 2017 el 91% de la població assalariada que va declarar treballar hores extres pagades treballava a jornada completa. Cal recordar que en els resultats de les hores extraordinàries de la població assalariada que treballa a temps parcial, s'inclouen les hores complementàries que a més de no ser considerades hores extres, es paguen com a salari normal, però malauradament no es poden destriar unes hores i les altres en aquesta anàlisi.

Per grans sectors d'activitat, són els serveis els que concentren més població assalariada que va declarar haver treballat hores extres pagades, concretament un 52,6% del total pel 2n trimestre de 2017. També la indústria aglutina un important 36,5% del total de

persones assalariades que han fet hores extres pagades. La resta de sectors agrupen el 10,9% restant.

Taula 7.

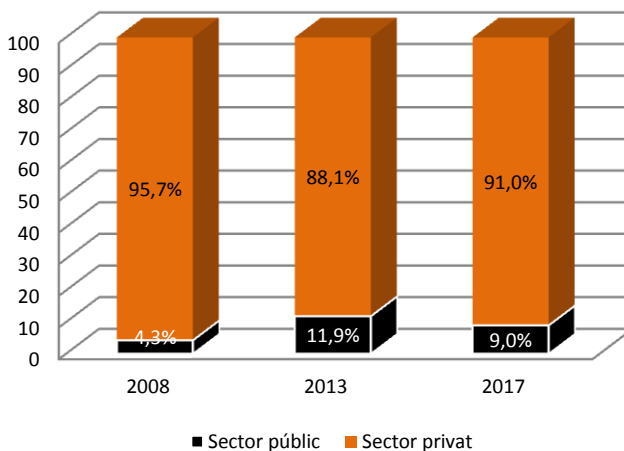
% persones assalariades i hores extraordinàries pagades per grans sectors d'activitat

	2008	2013	2017
Agricultura	--	--	--
Indústria	29,3%	23,9%	36,5%
Construcció	22,2%	--	--
Serveis	47,1%	62,7%	52,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Gràfic 17.

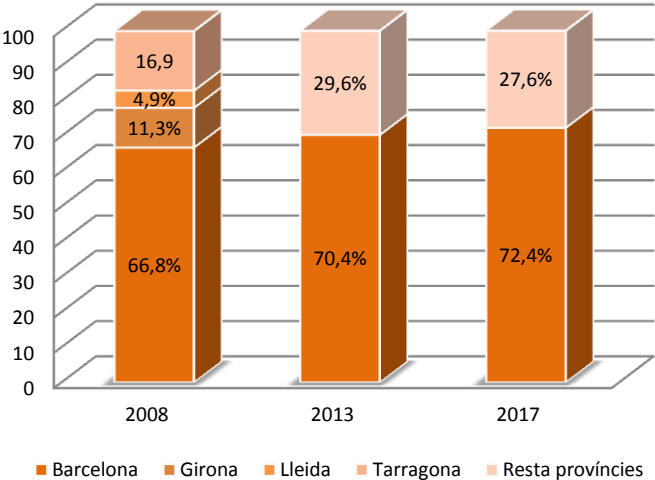
Persones assalariades i hores extraordinàries pagades per àmbit públic/privat

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

El sector privat és el que concentra la major proporció de persones assalariades que declaren haver treballat hores extres retribuïdes en temps o remunerades. Pel 2n trimestre de 2017, un 91% de persones assalariades que es trobava en aquesta situació provenia del sector privat i un 9% del públic.

Gràfic 18.
Persones assalariades i hores extraordinàries pagades per províncies

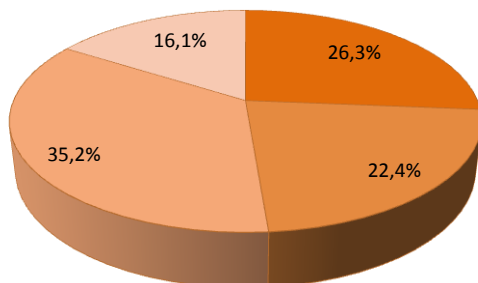

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Barcelona és la demarcació que concentra més persones assalariades que van declarar haver treballat hores extres retribuïdes pel 2n trimestre de 2017, exactament aquesta província aglutinava un 72,4% de població assalariada en aquesta situació. La resta de províncies van recollir el 27,6% restant.

Gràfic 19.

Persones assalariades i hores extraordinàries pagades per ocupacions 2017

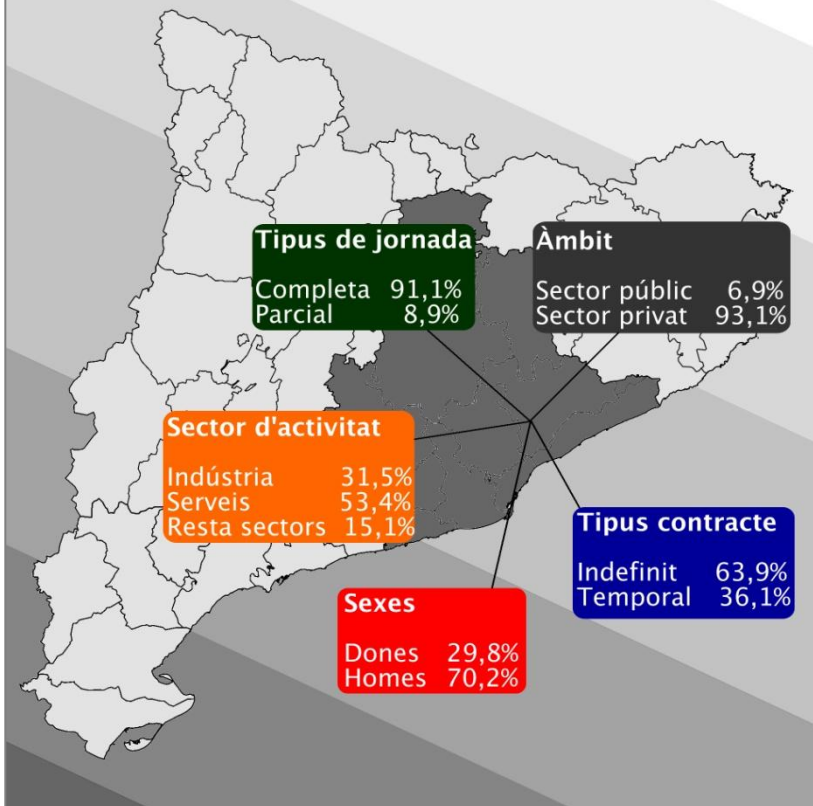
- Persones treballadores dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors
- Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció
- Resta ocupacions
- Tècnics, professionals científics, intel·lectuals i de recolzament

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi per ocupacions permet veure com el col·lectiu de persones treballadores dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors van concentrar, amb un 26,3% del total, la major proporció de persones assalariades que van declarar treballar hores extres pagades el 2n trimestre de 2017. Amb un 22,4% del total es troba el col·lectiu d'artesans i persones treballadores qualificades de les indústries manufactureres i la construcció. Cal destacar que gairebé el 50% del total de persones que realitzen hores extres pagades es concentren en aquests dos grups d'ocupacions.

Hores extres pagades

Dades sobre la província de Barcelona

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Els col·lectius de tècnics, professionals científics i intel·lectuals i els tècnics professionals de recolzament sumen el 16,1% del total de persones assalariades que declaren haver fet hores extres pagades. La resta d'ocupacions aglutinen el 35,2% del total.

La informació que recull el mapa sobre la realització d'hores extres pagades a la província de Barcelona, no difereix gaire de la tendència global per Catalunya atès que el major pes poblacional i del mercat de treball, com és la població assalariada, es troba en aquesta demarcació.

No obstant, cal destacar que, pel 2n trimestre de 2017, el 70,2% de les persones assalariades que van declarar treballar hores extres pagades eren homes, persones que treballaven sota un contracte indefinit en un 63,9% dels casos, que tenien jornada completa en un 91,1% dels casos i que treballaven al sector privat en un 93,1% del total. Per sectors d'activitat, van ser els serveis els que aglutinaven, majoritàriament, a la població assalariada que va declarar fer hores extres pagades (53,4% del total) seguit de la indústria que recollia el 31,5% del total.

Intensitat de les hores extraordinàries pagades

L'anàlisi de les hores extres pagades en relació al total de la població assalariada permet identificar on hi ha una major o menor intensitat de la realització d'aquestes hores així com la seva evolució.

En aquest cas hem analitzat la intensitat de les hores extres pagades per grans sectors d'activitat i ocupacions de les persones assalariades i això ha permès comprovar que, pel 2n trimestre de 2017, el 55,2% de les hores extres pagades es realitzen en el sector serveis i el 34,7% en el

sector industrial. Respecte les ocupacions, les hores extres pagades recauen principalment en un 28,5% en les persones treballadores dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors i en un 20,8% en el col·lectiu d'artesans i persones treballadores qualificades de les indústries manufactureres i la construcció.

Taula 8.

Intensitat hores extraordinàries pagades per grans sectors d'activitat (hores)

	2008	2013	2017
Agricultura	--	--	--
Indústria	0,26	0,17	0,29
Construcció	0,50	--	--
Serveis	0,18	0,11	0,12
Mitjana	0,23	0,13	0,16

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A grans trets, la xifra d'hores extres pagades ha tendit a reduir-se des de 2008, tot i que amb un lleuger repunt si es mira l'evolució entre 2013 i 2017. Si bé el 2008 requereien 0,23 hores extres pagades per persona assalariada (gairebé 15 minuts setmanals), el 2017 aquesta intensitat és de 0,16. Per sectors d'activitat, i per l'any 2008 la construcció presentava una intensitat (0,5 hores extres pagades setmanals) molt superior a la resta. Els serveis, per contra, era el sector amb la intensitat més lleu, amb 0,18 hores extres pagades setmanals.

Si tenim en compte les dades per l'any 2017, es pot veure com tant per l'agricultura com per a la construcció, no hi ha resultats significatius, mentre que la indústria deixa veure una intensitat rellevant i molt superior a la mitjana (0,29 hores extres setmanals) quan la mitjana global és de 0,16 hores extres pagades.

Taula 9.
Intensitat hores extraordinàries pagades per ocupacions 2017 (hores)

Tècnics, professionals científics i intel·lectuals i de recolzament	0,09
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	0,22
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactures i la construcció	0,33
Resta ocupacions	0,15
Mitjana	0,16

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

El 2n trimestre de 2017 la intensitat de les hores extres pagades setmanals analitzada per ocupacions deixa veure un comportament ben diferent entre col·lectius. El cas més significatiu és el de les persones treballadores artesanes i qualificades de les indústries manufactures i la construcció (0,33 hores extres setmanals pagades) i les persones treballadores dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors (0,22 hores extres pagades). El cas del col·lectiu de persones tècniques, professionals científiques, intel·lectuals i de recolzament deixen veure una intensitat força menor (0,09 hores extres pagades) i inferior al global (0,16 hores extres pagades).

És rellevant el cas del personal tècnic de professionals científics, intel·lectuals i de recolzament, ja que presenten una intensitat molt superior a la resta d'ocupacions en el cas de les hores extres no pagades, mentre que en el cas de les hores extres pagades presenten una intensitat molt inferior en relació al conjunt de la població assalariada.

5. Resum executiu

Hores extraordinàries treballades

- A Catalunya hi havia un total de 2.742.249 persones assalariades el 2n trimestre de 2017, i d'aquestes, 72.259 van declarar haver fet hores extraordinàries (2,7% del total).
- 40.077 persones assalariades van declarar treballar hores extres pagades i 36.925 persones van haver realitzat hores no pagades. Del total, unes 4.700 persones van simultaniejar ambdues situacions.
- En total es van treballar 731.277 hores extraordinàries setmanals, xifra que suposa una mitjana de 10,1 hores extres per persona.
- La majoria de persones assalariades que van declarar haver fet hores extraordinàries eren homes (58,4% del total) tot i que les dones van créixer en pes relatiu des de 2008.
- El 74,6% del total de la població assalariada que va declarar haver realitzat hores extraordinàries tenia un contracte indefinit i el 25,4% temporal.
- El 89,8% del total treballava a jornada completa i el 10,2% a temps parcial.

- El 68,1% del personal assalariat que va treballar hores extraordinàries el 2n trimestre de 2017 provenia del sector serveis i un 25,5% de la indústria.
- Per subsectors d'activitat, la indústria manufacturera va ser la que va aglutinar el 24,2% de persones assalariades que van declarar haver treballat hores extres. El comerç a l'engròs i detall, juntament amb la reparació de vehicles a motor van concentrar el 12,9% del total i l'educació va aglutinar un 10,5% del total. Aquests tres subsectors agrupen quasi la meitat de treballadors i treballadores que van declarar haver fet hores extraordinàries.
- L'anàlisi per ocupacions permet veure com el col·lectiu de tècnics i professionals científics i intel·lectuals concentrava el 25,1% del total de persones assalariades que van realitzar hores extraordinàries.
- En un 86,8% dels casos les hores extraordinàries s'han realitzat per persones treballadores del sector privat.
- La província de Barcelona és la demarcació que concentra el 75% de la població assalariada que va declarar haver fet hores extraordinàries el 2n trimestre de 2017.
- Un 54,9% va declarar haver fet hores extres pagades i un 50,6% no pagades, aquestes últimes enteses com a hores no retribuïdes ni en diners ni en temps.

- Entorn a 4.000 persones assalariades van simultaniejar el fet de treballar hores extraordinàries pagades i no pagades.
- El comportament decreixent del nombre de persones assalariades afectades per les hores extres pagades respon més al context de crisi i conjuntura laboral lligat al cicle econòmic, mentre que l'evolució de les hores extres no pagades, tot i també reduir-se, es presenta menys vulnerable al període de crisi.

Hores extraordinàries no pagades

- S'entén com a hora extraordinària no pagada aquella hora treballada per persona assalariada que no ha estat compensada ni econòmicament ni amb temps, segons l'Enquesta de població activa.
- El 2n trimestre de 2017, es van comptabilitzar un total de 36.925 persones assalariades que van realitzar hores extraordinàries no pagades. Aquestes persones van fer un volum de 281.504 hores extres setmanals, el que es pot traduir uns 7.000 llocs de treball a jornada completa estalviats (càlcul realitzat sobre 40 hores setmanals).
- Aquestes persones van assumir una mitjana de 7,6 hores extraordinàries no pagades setmanals.
- Tot i la tendència a reduir el nombre de persones assalariades que declaren treballar hores extres no pagades des de 2008 fins a 2017, és una forma

d'exploració laboral que contribueix a explicar un aspecte més de la precarietat existent en el nostre mercat de treball.

- El 54,3% de les persones que van declarar haver realitzat hores extraordinàries no pagades eren dones.
- El 83,8% del total treballava amb un contracte indefinit i un 16,2% temporal.
- El 89,6% del total treballava a jornada completa amb l'inevitable allargament de la jornada laboral que això comporta.
- La realització d'hores extraordinàries no pagades es va donar, majoritàriament, en feines estables i a temps complet.
- El sector serveis aglutinava el 82,2% del total de personal assalariat que havia declarat haver fet hores extres no pagades.
- El 81,7% eren persones assalariades provinents del sector privat.
- Barcelona aglutinava el 79,1% del total de persones assalariades que havien declarat fer hores extres no pagades, exactament 29.196 persones assalariades.
- Les hores extraordinàries no pagades van ser realitzades en gairebé el 66% dels casos pel col·lectiu de tècnics professionals, científics i intel·lectuals i professionals de recolzament.

- L'anàlisi de la intensitat de les hores extraordinàries no pagades mostra que la majoria d'hores es van realitzar en el sector serveis (78,1% del total) i en ocupacions de perfil tècnic, professional científic i intel·lectual (48,6%).
- Les ocupacions de tècnics i professionals científics intel·lectuals fan un promig de 0,27 hores extres no pagades a la setmana (uns 15 minuts). Aquesta dada és molt superior a la mitjana global que és de 0,10 hores extres no pagades setmanals, evidenciant una major intensitat en la realització d'hores extres no pagades per part d'aquestes ocupacions.
- El cas del col·lectiu de tècnics i professionals de recolzament mostra com van realitzar una mitjana de 0,23 hores extres no pagades setmanals, resultat força superior al conjunt de la població assalariada.
- Les hores extraordinàries no pagades recauen sobretot en persones treballadores que ocupen llocs de treball d'alta qualificació.

Hores extraordinàries pagades

- El 2n trimestre de 2017 es van comptabilitzar un total de 40.077 persones assalariades que van fer hores extraordinàries pagades. Aquestes persones van fer un total de 449.772 hores extres setmanals, el que s'hagués pogut traduir en 11.244 llocs de treball a jornada completa (càlcul realitzat sobre 40 hores setmanals).

- De mitjana, es van assumir 11,2 hores extres pagades setmanals entre aquests treballadors i treballadores.
- La tendència des de 2008 ha estat decreixent ja que el 2017 es van fer, exactament, 264.813 hores extres pagades menys. Tot i aquesta davallada, l'existència d'una xifra elevada d'hores extraordinàries realitzades posa de manifest l'existència de certes mancances en l'organització del treball i en moltes ocasions la prolongació de la jornada laboral.
- El 69,6% de la població assalariada que va realitzar hores extraordinàries pagades el 2n trimestre de 2017 van ser homes.
- Un 67,2% del total que va afirmar haver fet hores extres pagades tenia un contracte estable.
- El 91% del total treballava a jornada completa amb la conseqüent prolongació de la jornada laboral que suposa fer hores extraordinàries, malgrat que aquestes siguin compensades.
- El sector serveis va concentrar el 52,6% del total de persones assalariades que van declarar haver fet hores extres pagades i un 36,5% del total es va localitzar a la indústria.
- El 91% del total de personal assalariat que va declarar haver fet hores extres pagades treballava al sector privat.

- A la província de Barcelona es trobava el 72,4% del total de persones assalariades que van declarar haver fet hores extres pagades.
- Els serveis de restauració, personals, protecció i venedors van concentrar el 26,3% del total de persones que van realitzar hores extres pagades i el cas del col·lectiu d'artesans i persones treballadores qualificades de les indústries manufactureres i la construcció van aglutinar el 22,4% dels casos.
- En relació a la intensitat de les hores extres pagades, aquestes es van realitzar sobretot en el sector serveis (55,2% del total) i en la indústria (34,7% del total). Un 28,5% de les hores extres pagades van ser realitzades per personal dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors.
- El 2n trimestre de 2017 es van realitzar una mitjana de 0,29 hores extres pagades setmanals per persona assalariada al sector de la indústria. Aquesta intensitat va ser molt superior a la mitjana global que va ser de 0,16 hores extres.
- El col·lectiu d'artesans i personal qualificat de les indústries manufactureres i la construcció és el grup que aglutina una intensitat major d'hores extres pagades setmanals, exactament 0,33 hores extres, en comparació al global (0,16 hores) i també és rellevant el cas de les persones treballadores dels serveis de

restauració, personals, protecció i venedors (0,22 hores extres).

- És destacable el cas del col·lectiu de personal tècnic i professionals científics, intel·lectuals i de recolzament ja que en el cas de les hores extres no pagades són els qui realitzen més hores extres, i per contra, presenten una intensitat molt inferior en el cas de les hores extres pagades.

6. Conclusions

A nivell estatal, la greu recessió econòmica, a més de provocar una profunda destrucció d'ocupació, ha comportat una caiguda de les hores extraordinàries pagades mentre que s'han mantingut, quan no augmentat, les no pagades. A més del context econòmic, les mesures emprades tant al *Reial Decret-Llei 3/2012, de 10 de febrer, de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball* que va regular el 10% de la distribució irregular de la jornada, com al *Reial Decret-Llei 16/2013, de 21 de desembre, de mesures per afavorir la contractació estable i millorar l'ocupabilitat de les persones treballadores*, expliquen en part els resultats obtinguts sobre les hores extraordinàries, ja que aquesta darrera llei modifica el contracte a temps parcial regulant les hores complementàries i prohibint les hores extres.

El cas de Catalunya ha estat lleugerament diferent al de la resta de l'estat ja que, si bé s'han reduït dràsticament les hores extres pagades al llarg dels anys 2008 fins a 2017, també ho han fet les no pagades. Tot i aquesta tendència certament positiva, cal tenir present que la realització d'hores extraordinàries per part de la població treballadora posa de manifest certes mancances en l'organització del treball. A més, quan aquestes hores extres no són retribuïdes ni econòmicament ni en temps, evidencien un tret innegable d'explotació laboral que empobreix el mercat de treball i les condicions de les

persones treballadores. El més rellevant del document és el fet que aquestes hores extraordinàries no remunerades recauen sobretot en les persones treballadores més qualificades, allunyant-se del perfil més habitual de persona que treballa en precari assumint feines inestables i ocupant les categories de més baixa o escassa qualificació. Altrament, també s'han evidenciat diferències entre homes i dones en relació a la retribució o no de les hores extres treballades, signe palpable d'una clara discriminació laboral envers les dones en aquesta qüestió.

Els resultats d'aquest informe posen de manifest que una part de la població assalariada a Catalunya, allarga la jornada laboral de manera considerable, situació que en moltes ocasions no és volguda pel treballador ni la treballadora, sobretot quan aquestes hores extraordinàries no són compensades. Aquesta realitat evidencia la necessitat de replantejar l'organització del temps de treball en sectors i ocupacions concrets, de manera que els sistemes de flexibilitat negociada del temps ofereixin seguretat a les persones i també autonomia de la pròpia gestió del temps, facilitant una veritable conciliació de la vida laboral, familiar i personal.

Segons el present informe, a Catalunya s'han pogut comptabilitzar més de 18.000 llocs de treball a jornada completa, 7.000 de no remunerats i 11.000 de remunerats, que s'haurien estalviat a costa de la realització d'hores extraordinàries. Tenint en compte que la majoria de persones que han declarat fer hores extres treballaven a temps complet -prolongant inevitablement

la jornada de treball i dificultant la conciliació laboral, familiar i personal- cal tenir present els riscos sobre la salut que poden desencadenar aquest tipus de situacions que posen en risc a la persona treballadora per una clara sobrecàrrega d'hores treballades.

Així doncs, s'ha pogut constatar com la intensitat de les hores extraordinàries és molt superior en persones assalariades que treballen en sectors com la indústria, això significa que els riscos laborals incrementen irremeiablement, si tenim en compte que aquestes persones prolonguen la jornada laboral més enllà d'una jornada a temps complet, acumulant moltes hores de feina en una mateixa setmana.

Si la precarietat laboral es defineix per una elevada inestabilitat contractual, involuntarietat del treball a temps parcial, baixos salaris i males condicions laborals, la realització d'hores extraordinàries no pagades és una forma evident d'explotació laboral que contribueix a empobrir i debilitar el mercat de treball i perjudica directament al treballador i a la treballadora. Per altra banda, també és cert que hi ha persones treballadores que accepten voluntàriament treballar hores extres pagades, tot i que això signifiqui allargar la jornada laboral, precisament pels baixos salaris i la precarietat de l'ocupació. Només realitzant hores extres pagades s'aconsegueix un salari suficient, en molts casos.

L'anàlisi per sexes ha evidenciat que les dones són les capdavanteres en realitzar hores extraordinàries no

pagades, mentre que els homes són els qui fan més hores pagades. Aquesta realitat mostra una clara discriminació envers les dones, discriminació que sumada a altres realitats com és l'existent bretxa salarial fa que surtin doblement perjudicades.

L'anàlisi per ocupacions ens ha permès conèixer quins col·lectius realitzen més hores extres i sobre quins recauen les hores extres pagades i no pagades. En aquest sentit, tot i que en general qui realitza hores extres són majoritàriament col·lectius d'alta qualificació com el personal tècnic, científic i intel·lectual i de recolzament, quan ens endinsem a conèixer si aquestes hores són pagades o no hi ha clares diferències.

Les hores extres pagades són realitzades sobretot per persones que treballen en ocupacions relacionades amb els serveis de restauració, personals, protecció i venedors i també persones artesanes i personal qualificat de les indústries manufactureres i la construcció. Per contra, qui en realitza, majoritàriament, de no pagades és el col·lectiu de tècnics, professionals científics i intel·lectuals. Aquestes darreres ocupacions a més, assumeixen un volum d'hores superior a la mitjana global evidenciant una intensitat de treball no remunerat superior a la resta.

Tot i que la xifra de persones assalariades que van treballar hores extres el 2017 (entorn a 72.000 persones) no és molt elevada si tenim en compte el conjunt de població assalariada total (2.742.249 persones), és important prendre mesures per donar alternatives a les

més de 730.000 hores extres setmanals que va haver d'assumir aquest reduït col·lectiu.

És per això, que creiem que és important limitar les hores extraordinàries per tal d'afavorir la creació i consolidació d'ocupació, millorant així les condicions laborals dels treballadors i treballadores que pateixen aquestes sobrecàrregues de feina i d'hores treballades. Les hores extres remunerades han de ser una opció per a les empreses amb un augment puntual de la producció, però no es poden convertir en una sortida per evitar ampliar la plantilla.

Eradicar la contractació temporal injustificada també és un repte que cal aconseguir ja que els llocs de treball de caràcter estructural i permanents han de ser coberts amb contractes indefinits. Quan les hores extres es realitzen de manera sistemàtica i consolidada en el temps estan impeding la creació de llocs de treball a costa de la sobrecàrrega d'hores de feina per part de les persones treballadores.

Inspecció de Treball i Seguretat Social ha d'intervenir sobre la realització de les hores extres, impeding que se'n realitzin de no compensades i controlant les que sí són compensades per l'allargament de la jornada laboral que suposen, en molts casos, i la sobreexplotació que recau sobre els treballadors i les treballadores. Cal doncs, reforçar la tasca de la Inspecció de Treball i Seguretat Social en relació a la durada i ordenació del temps de treball en els contractes a temps parcial, a l'allargament de

la jornada laboral, a l'incompliment dels temps de descans obligatoris, a la distribució irregular abusiva i, òbviament, a la realització d'hores extraordinàries no abonades ni compensades.

Cal tenir molt present les conseqüències econòmiques de la realització d'hores extres no pagades, perquè comporten, a més d'obtenir un salari menor, disposar d'una menor quantia de la prestació per atur de les persones que passen a la desocupació ja que no es cotitzen aquestes hores i, a llarg termini, tenen un impacte directe i negatiu en la quantia de les pensions pel mateix motiu. En aquest cas, cal recordar que són les dones les més perjudicades.

Per tot això, creiem que la clau està en establir millores en l'organització del treball tenint en compte que les hores extraordinàries, per ser considerades legals, s'han de pagar o bé compensar amb hores de descans ja que l'allargament de la jornada laboral no comporta resultats positius, sinó que afecta molt negativament a la productivitat de les persones treballadores.

Annexes

	2008	2013	2017
Persones assalariades que realitzen hores extres	158.166	90.758	72.959
mitjana hores/persona que fa hores extres	7,4 h	7,3 h	10,1 h
Persones assalariades que realitzen hores extres no pagades			
Hores extres	57.852	51.558	36.924
mitjana hores/persona que fa hores extres	7,8 h	6,7 h	7,6 h
Persones assalariades que realitzen hores extres pagades			
Hores extres	103.230	40.308	40.077
mitjana hores/persona que fa hores extres	6,9 h	7,9 h	11,2 h

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Hores extraordinàries pagades	
% persones assalariades	
Sector serveis	52,6%
Personal dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	26,3%

% hores extraordinàries	
Sector serveis	55,2%
Personal dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	28,5%

Intensitat hores extraordinàries	
Sector Industrial	0,29 hores
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció	0,33 hores

Hores extraordinàries no pagades	
% persones assalariades	
Sector serveis	82,2%
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	42,5%

% hores extraordinàries	
Sector serveis	78,1%
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	48,6%

Intensitat hores extraordinàries	
Sector serveis	0,11 hores
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	0,27 hores

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Persones assalariades que realitzen hores extres NO pagades

Sexe			
	Homes	Dones	Total
2008	35.082	22.770	57.852
2013	22.936	28.622	51.558
2017	16.871	20.053	36.924
Contracte			
	Indefinit	Temporal	Total
2008	49.830	8.022	57.852
2013	44.704	6.855	51.559
2017	30.927	5.998	36.925
Jornada			
	Completa	Parcial	Total
2008	55.132	2.720	57.852
2013	49.548	2.012	51.560
2017	33.089	3.835	36.924

Sector d'activitat					
	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2008	0	8.763	5.020	44.068	57.851
2013	0	10.309	3.217	38.034	51.560
2017	0	5.630	925	30.368	36.923

Ocupacions 2017	
Directors i gerents	880
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	15.700
Tècnics, professionals de recolzament	8.627
Persones empleades contables, administratives i altres empleats oficines	3.925
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	3.173
Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer	0
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactures i la construcció	1.046
Operadors instal·lacions i maquinària i muntadors	1.419
Ocupacions elementals	2.156
Total	36.926

	Àmbit		
	Públic	Privat	Total
2008	5.086	52.766	57.852
2013	10.870	40.688	51.558
2017	6.740	30.185	36.925

Nota: Valors inferiors a 6.000 no són vàlids per si sols.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Persones assalariades que realitzen hores extres pagades

	Homes	Dones	Total
2008	78.564	24.666	103.230
2013	29.219	12.555	41.774
2017	27.898	12.179	40.077

Contracte			
	Indefinit	Temporal	Total
2008	81.647	21.585	103.232
2013	32.313	9.456	41.769
2017	26.916	13.160	40.076

Jornada			
	Completa	Parcial	Total
2008	98.625	4.607	103.232
2013	35.554	6.217	41.771
2017	36.463	3.612	40.075

Sector d'activitat					
	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2008	1.520	30.244	22.874	48.593	103.231
2013	632	9.971	4.991	26.176	41.770
2017	730	14.613	3.652	21.079	40.074

Ocupacions 2017	
Directors i gerents	0
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	3.779
Tècnics, professionals de recolzament	2.657
Persones empleades contables, administratives i altres empleats oficines	2.049
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	10.535
Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer	730
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactures i la construcció	8.974
Operadors instal·lacions i maquinària i muntadors	5.391
Ocupacions elementals	5.962
Total	40.077

Àmbit			
	Públic	Privat	Total
2008	4.469	98.762	103.231
2013	4.986	36.786	41.772
2017	3.590	36.485	40.075

Nota: Valors inferiors a 6.000 no són vàlids per si sols.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Volum d'hores extraordinàries NO pagades

	Homes	Dones	Total
2008	272.712	177.448	450.160
2013	183.206	164.104	347.310
2017	121.414	160.091	281.505

Contracte			
	Indefinit	Temporal	Total
2008	390.053	60.101	450.154
2013	296.533	50.785	347.318
2017	253.685	27.821	281.506

Jornada			
	Completa	Parcial	Total
2008	435.763	14.393	450.156
2013	332.253	15.062	347.315
2017	266.885	14.620	281.505

Sector d'activitat					
	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2008	0	57.760	32.585	359.808	450.153
2013	0	68.073	23.837	255.394	347.304
2017	0	57.880	3.779	219.841	281.500

Ocupacions 2017	
Directors i gerents	3.680
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	136.687
Tècnics, professionals de recolzament	67.035
Persones empleades contables, administratives i altres empleats oficines	24.168
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	18.469
Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer	0
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactures i la construcció	6.676
Operadors instal·lacions i maquinària i muntadors	10.098
Ocupacions elementals	14.702
Total	281.515

Àmbit			
	Públic	Privat	Total
2008	27.250	422.909	450.159
2013	57.883	277.831	335.714
2017	42.029	239.292	281.321

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Volum d'hores extraordinàries pagades

	Homes	Dones	Total
2008	552.846	161.739	714.585
2013	233.671	85.867	319.538
2017	289.781	159.991	449.772

Contracte			
	Indefinit	Temporal	Total
2008	569.983	144.606	714.589
2013	245.734	73.760	319.494
2017	299.718	150.039	449.757

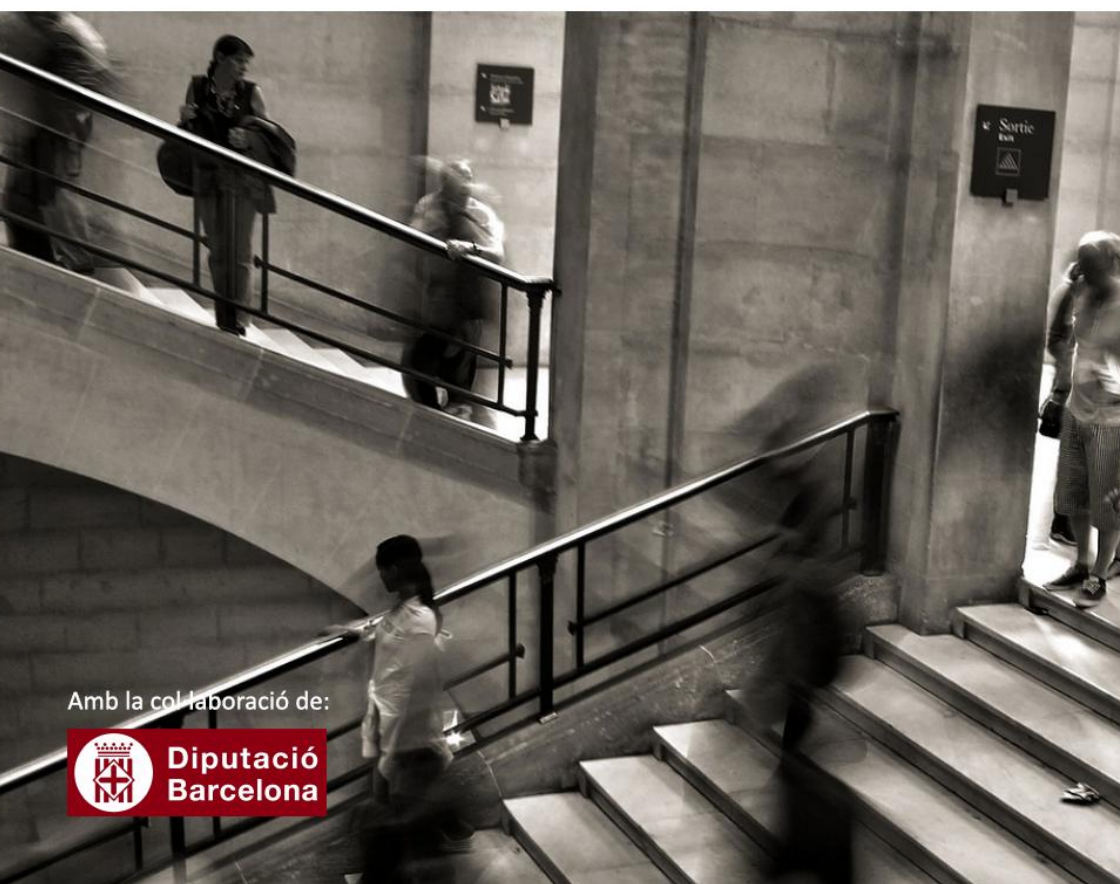
Jornada			
	Completa	Parcial	Total
2008	682.904	31.692	714.596
2013	276.541	42.967	319.508
2017	379.621	70.137	449.758

Sector d'activitat					
	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2008	11.472	189.791	160.671	352.658	714.592
2013	2.257	87.848	32.754	196.646	319.505
2017	3.650	156.015	41.793	248.289	449.747

Ocupacions 2017	
Directors i gerents	0
Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	27.372
Tècnics, professionals de recolzament	48.328
Persones empleades contables, administratives i altres empleats oficines	13.029
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	127.973
Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer	3.650
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció	94.014
Operadors instal·lacions i maquinària i muntadors	84.126
Ocupacions elementals	51.282
Total	449.774

Àmbit			
	Públic	Privat	Total
2008	28.612	685.974	714.586
2013	58.948	260.563	319.511
2017	32.228	417.520	449.748

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Amb la col·laboració de:

**Diputació
Barcelona**

Amb la col·laboració de:

**Diputació
Barcelona**